

Čovječja ribica pronadena na izvoru Gradole

Silvio Legović, Petra Kovač-Konrad,
Katarina Koller

U travnju je, na inicijativu Speleološkog društva Proteus i Silvia Legovića, uz povoljne hidrološke uvjete organizirano dosad najuspješnije speleoronilačko istraživanje u izvoru Gradole.

Poznati zagrebački speleoronionci i biospeleolozi Branko Jalžić, Petra Kovač Konrad te biospeleolog iz Meksika Efrain Chavez Solis u dvodnevnom istraživanju obavili su dva urona, prešavši 125 m kanala i spustili 25 m u dubinu izvora gdje se otvaraju širi prostori i postoji veliki potencijal za nastavak istraživanja. Iako je vidljivost u užim dijelovima kanala (osobito pri povratku) bila vrlo loša (oko 1-1,5 m) ipak su na samo 55 m od ulaza i 15 m dubine uspjeli uočiti našeg najvažnijeg stanovnika podzemlja – čovječju ribicu i brojne sitne račiče kojima se ona hrani, čime je Poreština postala bogatija za još jedno stanište ove ugrožene i zaštićene životinjske vrste.

Istraživanje izvora Gradole obavljeno je u sklopu projekta Proteus: Projekt zaštite čovječje ribice koje vodi Hrvatsko herpetološko društvo - HYLJA na čelu sa dr. sc. Dušanom Jelićem, pa je ovo otkriće veliki uspjeh i za sam projekt.

Čovječja ribica, *Proteus anguinus* je endem podzemnih slatkovodnih staništa dinarskog krša i jedini je pravi podzemni kraljeznjak. Rasprostranjena je na području Slovenije, Trsta u Italiji, Hrvatske te Bosne i Hercegovine. Prvi put je opisana 1768. godine, dok je u Hrvatskoj prvi put zabilježena 1840. godine na izvoru Goručica u blizini Sinja. U Istri je prvi put zabilježena početkom prošlog stoljeća u Puli, kod Vodnjana i kod Plomina, a u novije vrijeme kod Poreča, Tara, Rakoneka, Gračišća.

Petra Kovač Konrad

Čovječja ribica otkrivena u kanalu izvora

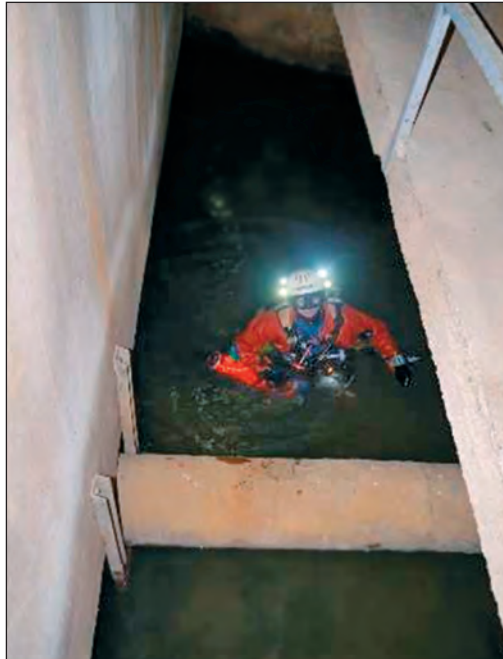
Staništa čovječje ribice su, nažalost, sve ugroženija zbog urbanizacije i građevinskih zahvata, tako da ih u Istri nema na nekoliko mjesta na kojima su nekad viđene. Zbog toga je potrebno posvetiti posebnu pažnju istraživanju speleoloških objekata s vodom i upotpuniti podatke o rasprostranjenosti čovječje ribice. Općenita znanja o ekologiji i biologiji vrste su još nedovoljna, jer ju je teško promatrati u njezinom prirodnom staništu. Podatke o njezinoj rasprostranjenosti u Istri, ali i na ostalom području Dinarida, iznimno je bitno prikupiti kako bi se mogle odrediti i početi provoditi odgovarajuće mjere zaštite.

Novo nalazište čovječje ribice - izvor Gradole, nalazi se u kanjonu rijeke Mirne sjeverno od Kaštelira prema Vižinadi na svega 8 metara nad morem. U sušnom periodu ovaj izvor daje polovicu ukupnih količina vode koje izvire u Istri, pa je kaptiran za vodovod. Maksimalna izdašnost mu je oko 15 prostornih metara vode u sekundi.

Čovječja ribica pronađena je u izvoru Gradole na pedesetak metara udaljenosti od ulaza na 15 metara dubine

Ovo vrijedno otkriće za Hrvatsko herpetološko društvo - HYL A i Speleološko društvo Proteus iz Poreča svakako je poticaj za dodatnu zaštitu te detaljnije istraživanje tog za Istru značajnog izvorišta pitke vode i nastavak potrage za čovječjom ribicom u još nekoliko jama i izvora Poreštine.

Speleoronilac se priprema za zaron u izvor Gradole

The olm in the Gradole source

The Gradole source is located in the canyon of the river Mirna in Istria. In the spring of 2015 a cave diving expedition was organized there by Silvio Legović and the Speleological society „Proteus“ from Poreč. Branko Jalžić, Petra Kovač Konrad and Efrain Chavez Solis (Mexico) dived in the source as part of the project „PROTEUS – The Olm Conservation Project“ led by Croatian Herpetological Society – HYL A. Explored part of the source is 125 m long and 25 m deep. The submerged cave parts continue beyond that point. The olm was found already 55 m from the entrance at the depth of 15 m. This is yet another site in Poreč area where this endangered ant protected species can be found.